

روانشناسی مجید

شناسنامه کتاب

نام کتاب: تراژدی میل
نقدی روان کاوانه بر
قصه‌های مجید
نویسندگان:
محمدزمان زمانی
جمشیدی و سیاوش
طلایی‌زاده
ناشر: شب‌خیز
نوبت چاپ: دوم
تعداد صفحه: ۱۰۲

کتاب «تراژدی میل، نقدی روان کاوانه بر قصه‌های مجید» نوشته محمدزمان زمانی جمشیدی و سیاوش طلایی‌زاده از انتشارات «شب‌خیز» از مسیری کمتر به کار گرفته شده به جهان «قصه‌های مجید» می‌پردازد. این کتاب که از یک مقدمه و ۲ تک‌نگاری تشکیل شده بر آن است تا در پرتو نظریات روانشناختی تفسیری نو از یکی از خاطره‌انگیزترین شخصیت‌های ادبیات و سینمای ایران ارائه دهد. در خود کتاب درباره زوایای نگاهش به موضوعی که برای کار برگزیده آمده: «قصه‌های مجید را باید از چنین چشم‌اندازی دید: چشم‌انداز تضادهای در حال ظهور، چشم‌انداز آشفتگی ناشی از تقاطع فقر و میل، بازخوانی و بازبینی قصه‌های مجید از این زاویه نه تنها در نقطه مقابل چشم‌انداز نوستالژی‌زده قرار می‌گیرد بلکه نگاه خود را به عناصر کمتر دیده درون این اثر معطوف می‌کند. این کتاب حاصل و حامل چنین چشم‌اندازی است و می‌کوشد به دور از نگاه نوستالژی‌زده یا چارچوب‌های تعریف‌شده در مورد نمایش فقر یا داستان‌های مربوط به کودک و نوجوان، نگاه تازه‌ای به این اثر مهم ادبیات داستانی و سینمایی ایران بیندازد. این کتاب از ۲ تک‌نگاری تشکیل شده است: تک‌نگاری اول عمدتاً بر داستان‌های قصه‌های مجید نوشته هوشنگ مرادی کرمانی متمرکز است و تک‌نگاری دوم عمدتاً روایت کیومرث پوراحمد را مدنظر دارد. اما جهت‌گیری و خطوط اصلی هر ۲ تک‌نگاری مبتنی بر دغدغه‌های مشترک (و گاهی متفاوت) است.» با وجود اینکه می‌توان در برخی موضوعات مطرح شده در کتاب با نویسندگان موافق یا مخالف بود، اما وقتی به دقت جریان تحلیل و بررسی سینمای ایران نگاه می‌کنیم، کمبود چنین برخوردی با آثار سینمایی را درمی‌یابیم. بهره‌گرفتن از نظریات مختلف روانشناختی، جامعه‌شناختی، ساختارگرایی و نشانه‌شناختی و... در تحلیل فیلم‌های ایرانی صرفاً به مقاله‌ها، رساله‌ها و پایان‌نامه‌های دانشگاهی خلاصه می‌شود که عمدتاً کیفیت نوشتاری و تحلیلی بنیه‌داری ندارند و کمتر پیش می‌آید که رویکردهای آکادمیک به تحلیل آثار سینمای ایران در قالب کتابی مستقل به نگارش درآید. پرداختن با نظریات و رویکردهای تثبیت‌شده علوم انسانی به سینمای ایران می‌تواند حاصل نتایج درخور توجهی باشد و ابعاد و زوایایی از این سینما را افشا کند که در نوشته‌های مطبوعاتی و دانشگاهی به آنها توجه نشده است. «تراژدی میل» کتابی کم‌ادعا در این زمینه است و با جدی گرفتن یکی از متون درخشان سینمای ایران سعی در ارائه قرائتی متفاوت از اثری دارد که بیشتر با تعاریف کلی شناخته شده است.

کتاب‌ماه

دستور زبان نما

نویسنده: روی تامپسون و کریستوفر جی. بوون
مترجم: محمد گذر آبادی
ناشر: ساقی
تعداد صفحات: ۲۵۱

کتابی به غایت کاربردی و مفید که به‌زودی ویراست پنجم نسخه انگلیسی آن منتشر می‌شود و برگردان فارسی آن که از ویراست دومش در سال ۲۰۰۹ ترجمه شده، به تازگی به چاپ چهارم رسیده است. بعد از انتشار سه ویراست جدید انگلیسی بد نیست که ناشر فارسی هم فکری به حال به‌روز کردن این کتاب خواندنی کند. این کتاب به زبانی ساده و روان در هفت فصل نوشته شده و مشخصاً به کار کسانی می‌آید که تصمیم دارند داستان‌گویی با تصویر را تجربه کنند. فصل اول این کتاب با تعریف نما و انواع آن شروع می‌شود و فصل دوم به قوانین پایه‌ای ترکیب‌بندی اختصاص دارد. فصل سوم ترکیب‌بندی را فراتر از قوانین پایه‌ای شرح می‌دهد و فصل چهارم از رابطه میان تدوین و نما سخن می‌گوید. فصل پنجم انواع حرکت دوربین را توضیح می‌دهد و فصل ششم قواعد عمومی فیلمبرداری را بیان می‌کند و فصل هفتم هم جمع‌بندی است. در ویراست‌های جدید نسخه اصلی تعداد فصل‌ها و صفحات کتاب افزایش یافته و از بحث‌های مهم دیگری هم سخن به میان آمده است، اما نسخه فارسی در شکل فعلی‌اش نیز بسیار کارگشا و مفید است.

سینما و روان‌کاوی: بازی سایه‌ها

نویسنده: ویکی لیبو
مترجم: قاسم مؤمنی
ناشر: خوانه
تعداد صفحات: ۱۶۰

سینما نیز مانند رؤیا ابزار و سندن ارزشمندی برای ثبت وضبط چیزی است که جز بدین طریق از دست می‌رود. به بیان دیگر، سینما شکلی از رؤیاورزی همگانی است. می‌توان گفت سینما شاهراه دستیابی به ناخودآگاه فرهنگ است، یعنی همان جایگاه رؤیا را در روان‌کاوی کلاسیک فرود می‌دهد. در دلایل جذابیت چنین رویکردی به سینما امید بستن به آن در مقام ابزاری برای تحلیل روان‌کاوانه فرهنگ و کشف نشانگان آن در قالب رویاهای سینمایی است. به عبارت دیگر، روان‌کاوی فیلم ابزاری است برای نقد اجتماعی و فیلم «نشانه»‌ای از فرهنگی که در آن جای دارد. این‌گونه روان‌کاوی چگونه از عهده چنین کاری برمی‌آید هنوز بحث‌انگیز است. آیا مفاهیم را از روان‌کاوی اخذ می‌کنیم و در خوانش فیلم به کار می‌بندیم؟ آیا در پی کشف «ناخودآگاه» سینمایی؟ آیا خوانش روان‌کاوانه باید بر مضامین ویژه‌ای متمرکز باشد؟ این پرسش‌ها پاسخ ساده‌ای ندارند. نقد روان‌کاوانه همه این راه‌ها (و بلکه بیش از اینها) را پیموده است. نویسنده سینما و روان‌کاوی کوشیده، نشان دهد روان‌کاوی چگونه در درک نظریه معاصر فیلم ما را یاری می‌کند.

فیلم جستار: از مونتنی تا مارکر و بعد

نویسنده: تیموتی کوریگان
مترجم: نغمه یزدان پناه
ناشر: بیدگل
تعداد صفحات: ۳۷۰

جستار چیست؟ جستار گونه‌ای ادبی است که به قول جورج لوکاچ، فیلسوف، نویسنده و نظریه پرداز مجار، الگوهایش در هنر و زندگی است. وقتی الگویی در هنر و زندگی وجود دارد، همانطور که لوکاچ بر آن تأکید می‌کند، دیگر نیاز به خلق چیزی از هیچ منتفی می‌شود. در واقعیت چیزی وجود دارد که جستار نویس باید آن را با دیدگاه شخصی‌اش در هم آمیزد و واقعیت خودش را روایت کند، قضاوت خودش را که باز به قول لوکاچ چیزی که در آن تعیین‌کننده ارزش است، رأی و حکم قضاوت نیست بلکه روند قضاوت است. تیموتی کوریگان، استاد رشته مطالعات سینمایی در دانشگاه پنسیلوانیا، درباره تنوع فیلم‌جستار می‌نویسد: «دامنه فیلم‌جستار در هر دو سوی مرز بین فیلم‌های داستانی و غیرداستانی، مرز بین گزارش‌های خبری و خودزندگینامه‌های اعتراف‌گونه و مستندها و فیلم‌های تجربی گسترده است. این فیلم‌ها، پیش از هر چیز، فرم فیلم، چشم‌اندازهای بصری، جغرافیاهای عمومی، سازماندهی‌های زمانی و مفاهیمی را که در اثر تجربه از حقیقت و قضاوت در ذهن داریم از هم می‌پاشند و دوباره می‌سازند.» به اعتقاد کوریگان، جستار، چه در شق ادبی و چه در شق سینمایی و بصری، به دلیل فقدان نظم و ترتیب فرمی که توأمان باعث گیج‌شدن آدم و کسب تجربه‌ای غنی می‌شود، لذتی شبیه به فرم‌های زیبایی‌شناختی سنتی مانند شعر عرضه نمی‌کند. در عوض این فیلم‌ها و نوشته‌ها بیشتر به تأملات متفکرانه‌ای شبیه‌اند که بر پاسخ‌های مفهومی و عمل‌گرایانه استوارند. این کتاب از یک جنبه خاص هم برای خوانندگان ایرانی جذاب است. کوریگان، همانطور که خودش گفته، بیشتر بر فیلم‌جستارهای اروپایی و آمریکایی متمرکز بوده، اما در فصل آخر کتابش به «کلوزآپ» عباس کیارستمی پرداخته است. این کتاب بعد از پیشگفتار و مقدمه در دو بخش و هفت فصل به کنکاش در مفهوم فیلم‌جستار می‌پردازد.

ندا زندگی کتاب‌های سینمایی، یکی از بهترین راه‌ها برای شناخت عمیق‌تر سینما از ابعاد مختلف و آشنایی با شیوه‌های فیلمسازی هستند. کسانی که به تئوری‌ها و مفاهیم سینمایی علاقه‌مندند، با مطالعه اینگونه آثار ابزار لازم برای تحلیل تئوریک تجربه سینمایی‌شان را به‌دست می‌آورند و قدرت ارتباط برقرار کردن میان تصاویر و مفاهیم را کسب می‌کنند. همچنین افرادی که تمایل دارند به‌طور عملی وارد دنیای فیلمسازی شوند و به عنوان کارگردان، فیلمنامه‌نویس، فیلمبردار، تدوینگر و حتی بازیگر - که بیشتر حیطه‌ای عملی فرض می‌شود تا تئوریک - حرفه‌ای برای خود دست و پا کنند، مطالعه کتاب‌های سینمایی به آنها این امکان را می‌دهد تا با خود آگاهی و تسلط بیشتری آنچه را می‌خواهند خلق کنند. در این صفحه تعدادی از تازه‌ترین کتاب‌های سینمایی را در حوزه‌های تئوری و آموزشی معرفی کرده‌ایم که مطالعه آنها برای دوستداران جدی سینما لذتبخش و مفید خواهد بود.

سینما لایه‌لایه ورق‌ها

معرفی تازه‌های کتاب سینمایی